

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(шифр та найменування спеціальності)

за освітньою програмою «Облік і аудит»

(назва освітньої програми)

на тему: «Теоретико-методичні основи та діюча практика обліку й контролю операційних витрат (на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад»)»

Виконавець:

студентка факультету менеджменту,
обліку та інформаційних технологій

4 курсу 1 групи

Будерчик Анастасія Дмитрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Сиротенко Наталія Анатоліївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

Одеса 2022

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми війна на території України з 24 лютого 2022 року зіштовхнула українські підприємства з безліччю невідкладних питань та завдань щодо ведення бухгалтерського, управлінського обліку та контролю в умовах військового стану. Адже кожна організація, що здійснює свою діяльність на теренах України опинилася у надзвичайних обставинах, що диктують неординарні умови ведення бізнесу, що у свою чергу мають викликати належні тимчасові зміни у бухгалтерському обліку та контролі.

Вкрай необхідно слідкувати за належним чином веденням бухгалтерського обліку витрат операційної діяльності, бо вони нерідко становлять вагомую частину загальних витрат діяльності підприємства. Правильний бухгалтерський облік та проведення контрольних заходів на підприємстві за витратами операційної діяльності надасть вітчизняним підприємствам неабияку перевагу у можливості контролювати, маневрувати та логічно зменшувати витрати операційної діяльності.

Відсутність бухгалтерського обліку, аналізу та контролю витрат від операційної діяльності на підприємстві під час дії військового стану може спричинити негативні наслідки серед яких можна виділити: відсутність чіткого розподілу витрат операційної діяльності, нарощування величини витрат, зниження доходів підприємства за рахунок збільшення витрат, втрата контролю адміністрації підприємства за витратами – як наслідок втрата конкурентоспроможності підприємства.

Дослідженню витрат операційної діяльності присвячено багато робіт зарубіжних і вітчизняних економістів. Чинну теоретичну та практичну базу досліджень даної теми формують наукові праці таких видатних вчених-економістів як: Ф. Ф. Бутинця, С. Ф. Голов, З. В. Задорожній, В. А. Дерій, Я. Д. Крупка, Х. З. Махмудов, Є. В. Мних, Л. В. Нападовська, В. М. Панасюк, В. Ф. Палий, Г. О. Паргин, М. І. Скрипник, В. Г. Сопко, А. М. Турило та інших. Незважаючи на те, що науковці часто звертаються до даної теми задля проведення власних наукових досліджень, все ж питання вивчення теоретичних положень відносно трактування витрат операційної діяльності все одно залишаються відкритими, а питання стосовно методики обліку операційних витрат діяльності є дискусійними і все ще потребують ретельного вивчення, особливо розподіл витрат за рахунками бухгалтерського обліку та вдосконалення існуючого Плану рахунків бухгалтерського обліку України, а також його документальне оформлення та класифікація шляхом його осучаснення та розширення.

Мета дослідження Метою роботи є розгляд теоретично-практичних питань обліку, дослідження особливостей контролю та аналізу витрат операційної діяльності на підприємстві та визначення основних напрямів їхнього вдосконалення.

Завдання дослідження:

- дослідити сутність поняття та класифікації операційних витрат;
- розглянути методику обліку витрат операційної діяльності;
- визначити основні проблемні питання обліку витрат операційної діяльності;
- охарактеризувати організаційно-економічну діяльність підприємства та ведення обліку на ТОВ «Телекарт-Прилад»;

- ознайомитися з обліком та окреслити напрямки удосконалення обліку операційних витрат на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- ознайомитися з організаційно-методичними питаннями контролю витрат операційної діяльності;
- провести аналіз стану витрат операційної діяльності на підприємстві;
- розробити напрями вдосконалення аналізу та контролю в системі управління витратами операційної діяльності.

Об'єкт дослідження господарська діяльність підприємства, пов'язана з інформаційним забезпеченням управління витратами операційної діяльності.

Предмет дослідження теоретичні та організаційно-методичні питання обліку, аналізу та контролю операційних витрат діяльності в ТОВ «Телекарт-Прилад».

Методи дослідження в ході написання кваліфікаційної роботи для повноти висвітлення та достовірності результатів дослідження було використано як загальнонаукові методи, так і емпіричні. Завдання, що ми поставили до розгляду та вивчення було вирішено за допомогою загальнонаукових методів таких як: аналіз, синтез, індукція, дедукція, конкретизація; щодо емпіричних методів, що були застосовані під час написання наукової роботи то це були документування та балансово-звітні прийоми.

Інформаційна база дослідження наукова, методична та спеціальна література, нормативно-законодавча база щодо обліку витрат операційної діяльності. Практична частина виконана на основі внутрішніх нормативних документів, фінансової, податкової звітності та іншої документації ТОВ «Телекарт-Прилад».

Структура та обсяг роботи кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (47 найменувань) та 5-ти додатків. Загальний обсяг роботи становить 73 сторінки. Основний зміст викладено на 64 сторінках. Робота містить 11 таблиць, 16 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Витрати операційної діяльності: нормативне забезпечення та сучасний стан»** присвячено увагу теоретичним аспектам обліку витрат операційної діяльності та висвітленню існуючих проблемних питань. Досліджено теоретичні аспекти обліку витрат операційної діяльності; розглянуто методика обліку витрат операційної діяльності; проаналізовано проблемні питання обліку витрат операційної діяльності.

У другому розділі **«Особливості обліку витрат операційної діяльності в ТОВ «Телекарт-Прилад»** наведено загальну економічну характеристику підприємства, розкрито особливості обліку витрат операційної діяльності в ТОВ «Телекарт-Прилад» та надано напрями удосконалення обліку витрат операційної діяльності.

У третьому розділі **«Контроль та аналіз витрат операційної діяльності»** досліджено питання контролю за витратами операційної діяльності, здійснено економічний аналіз, приділено увагу рекомендаціям. Внесена пропозиція доповнити наказ «Про облікову політику підприємства» інформацією щодо особливостей обліку в умовах воєнного стану; групувати статті адміністративних витрат, витрат на збут, інших витрат операційної діяльності підприємства з урахуванням потреб

управлінського персоналу; організувати облік на підприємстві та контроль над витратами за центрами відповідальності; виділити співробітника, що буде займатися внутрішнім контролем тощо.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження встановлено:

1. Витрати є одним з найважливіших факторів, що визначають розмір прибутків підприємств, а відповідно і їх фінансовий стан, майновий стан, конкурентоспроможність, ліквідність, платоспроможність та рентабельність. Оскільки витрати операційної діяльності становлять вагомую частину від загальної кількості витрат на підприємстві, то посилення уваги до даного виду витрат підприємства має вагоме значення, бо від правильної організації обліку, визнання та оцінки витрат операційної діяльності залежить ефективність управління виробництвом, що в підсумку вплине на фінансовий результат діяльності підприємства.

На кожному з напрямів розвитку економічної науки розуміння витрат не залишалось постійним, а змінювалось із загальним розвитком економічної теорії та теоретичних і практичних аспектів управління ними.

Для здійснення ефективного управління операційними витратами підприємства необхідним є здійснення їх якісної класифікації, що використовується в процесах обліку, аналізу, розрахунку собівартості, планування та контролю.

2. Облік витрат регулюється різними нормативно-правовими актами. Основними серед них є НП(с)БО 16 «Витрати» та Податковий кодекс України. На підприємствах можуть обиратися моделі з використанням різних класів рахунків.

3. Серед недоліків в організації обліку витрат можна виділити відображення в обліку різних за економічною сутністю витрат на рахунках 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності», що ускладнює сприйняття інформації про зазначені витрати при прийнятті управлінських рішень.

Проблемними залишаються питання обліку операційних витрат для задоволення оперативних внутрішньоуправлінських запитів користувачів, а також для відображення подій, що виникають в умовах воєнного стану.

4. ТОВ «Телекарт-Прилад» – провідне українське підприємство, яке засноване у 1995 році. На даний момент підприємство є головним виробником сучасних засобів зв'язку як для силових структур, так і для цивільного призначення.

За даними з податкових реєстрів України компанія ТОВ «Телекарт-Прилад», перебуває на обліку в органах доходів та зборів, зафіксовано, що у реєстрі «Дізнайся більше про свого бізнес-партнера» на 20.02.2022 не має податкового боргу, компанія має дійсне свідоцтво платників ПДВ та відсутня реєстрація у Реєстрі неприбуткових установ та організацій.

Підприємство веде податковий облік з ПДВ, веде податковий облік з податку на прибуток відповідно до чинного законодавства.

5. На підприємстві діє централізована система обліку, яка є повністю автоматизованою. Ведення бухгалтерського обліку, а також усіх інших бізнес-

процесів ТОВ «Телекарт-Прилад», здійснюється автоматизовано із застосуванням програмного забезпечення «IT-Enterprise».

Облікова політика ТОВ «Телекарт-Прилад» передбачає ведення обліку витрат операційної діяльності з використанням рахунків класу 9 «Витрати діяльності», а саме 92, 93 та 94.

Для ТОВ «Телекарт-Прилад» пропонуємо виділити такі центри відповідальності: відділ закупівлі; відділ складського господарства; відділ збуту; відділ адміністративного персоналу. Удосконалена система обліку та контролю повинна бути максимально простою та універсальною з точки зору можливості її використання.

Побудова обліку витрат відповідно до організаційної структури дозволяє пов'язати діяльність кожного підрозділу з відповідальністю конкретних осіб, оцінити результати діяльності кожного підрозділу та визначити їх вклад у загальні результати діяльності підприємства.

6. Контроль операційних витрат повинен забезпечувати вирішення головного завдання – мінімізувати витрати та ліквідувати неефективні витрати. Він має бути простим та заснованим на нескладних методах, оскільки надмірна складність контрольних процедур зумовлює збільшення витрат, пов'язаних з проведенням контролю та приводить до того, що персонал не розуміє і не підтримує систему контролю. Контроль повинен забезпечувати наявність зворотного зв'язку, що дозволить на основі оцінки інформації впливати на управлінську систему, вносячи відповідні зміни.

7. Аналіз операційних витрат на виробництво продукції за економічними елементами витрат ТОВ «Телекарт-Прилад» за 2019-2020 роки показав, що у 2020 році порівняно із 2019 роком сума операційних витрат збільшилася на 98,4 млн. грн. у абсолютному вираженні.

У структурі операційних витрат відбулися такі зміни:

- матеріальні витрати збільшилися на 2 млн. грн. При цьому їх питома вага зменшилась на 15,781% у структурі операційних витрат;
- витрати на оплату праці та відрахування ЄСВ збільшилися на 33,8 млн. грн. і 6,2 млн. грн. відповідно, або на 3,947% та 0,574% відповідно у структурі;
- амортизаційні відрахування збільшилися на 4,5 млн. грн. або на 0,888% протягом 2019-2020 років у структурі;
- інші операційні витрати – зросли на 51,7 млн. грн. або на 10,372% у структурі операційних витрат.

Таким чином на підприємстві є резерви зниження величини операційних витрат за рахунок оптимізації величини матеріальних витрат, амортизаційних відрахувань, інших операційних витрат (шляхом їх оптимізації та постатейного аналізу з метою виявлення і уникнення недоцільних та непродуктивних).

8. Проведений аналіз витрат у ТОВ «Телекарт-Прилад» дозволяє зробити наступні рекомендації:

- стимулювати зростання прибутку від основної-операційної діяльності та операційної діяльності;
- оптимізувати витрати на 92, 93 рахунках, знижувати витрати, пов'язані з фінансовою діяльністю;

- нарощувати обсяги виробництва та реалізації продукції за рахунок: недопущення залишків нереалізованої продукції на складах; зростання ефективності використання ФРЧ; підвищення продуктивності праці; підвищувати віддачу АЧОЗ; знижувати матеріаломісткість та трудомісткість виробленої продукції;

- прискорювати оборотність оборотних коштів;

- розглянути 36 рахунків за аналітикою і почати посилену роботу з контрагентами, щоб уникнути потрапляння дебіторської заборгованості у склад безнадійної;

- вести посилений контроль за власною кредиторською заборгованістю, щоб уникнути її збільшення за рахунок пеней, штрафів, неустойок і т.д.

Для контролю за витратами від операційної діяльності підприємства треба визначити за яких умов визначаються ці витрати. Вважаємо за доцільне, організувати контроль за витратами від операційної діяльності підприємства за такими напрямками:

- для цілей контролю фінансового обліку;

- для цілей контролю податкового обліку;

- для цілей управління.

Рекомендуємо ТОВ «Телекарт-Прилад» створити окремий відділ внутрішнього контролю, який підпорядковуватиметься генеральному директору, що полегшить роботу інших відділів, буде більш детально вивчати недоліки та розробляти заходи для їх усунення, і в результаті дозволить підприємству функціонувати більш ефективно, надасть змогу економити власні ресурси, передбачати негативні тенденції та запобігати їм.

Вважаємо, що вищенаведені пропозиції сприятимуть організації дієвого контролю за витратами від операційної діяльності підприємства та призведуть до його успішного зростання.

АНОТАЦІЯ

Будерчик А. Д. «Теоретико-методичні основи та діюча практика обліку й контролю операційних витрат (на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад»)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою «Облік і аудит». Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2022.

У роботі розглянуто теоретико-методичні основи обліку й контролю операційних витрат.

Здійснено аналіз правової бази обліку та контролю витрат операційної діяльності, досліджено наукові праці вітчизняних вчених з питань класифікації операційних витрат та їхнє відображення у бухгалтерському обліку підприємств. Також розглянуто особливості бухгалтерського обліку, контролю та економічного аналізу операційних витрат в ТОВ «Телекарт-Прилад».

Запропоновано групування статей адміністративних витрат, витрат на збут, інших витрат операційної діяльності підприємства, організувати управлінський облік на підприємстві та контроль над витратами за центрами відповідальності, виділити співробітника, що буде займатися внутрішнім контролем. Доповнити Наказ

про облікову політику ТОВ «Телекарт-Прилад» додатковим розділом, що регламентує облік та контроль на підприємстві під час військового стану.

Ключові слова: витрати, операційна діяльність, управлінський облік, контроль, аналіз, військовий стан.

ANNOTATION

Buderchuk A. Theoretical and methodical basis and the current practice of accounting and control of operating costs (on the example of Telecard-Prilad, LLC).

Qualification work for the bachelor's degree in specialty 071 «Accounting and Taxation» in the educational program «Accounting and Audit». Odessa National Economic University. - Odesa, 2022.

The work deals with the theoretical and methodical bases of accounting and control of operating expenses.

Author analysis of legal base of accounting and control of expenses of operational activity, research of scientific works of domestic scientists on questions of classification of operational expenses and their reflection in accounting of enterprises was carried out. Also, the peculiarities of accounting, control and economic analysis of operating expenses in "Telekart-Prilad" LLC.

Author offers to group articles of administrative expenses, expenses on sales, other expenses of operational activity of the enterprise, to organize management accounting at the enterprise and control over expenses for centers of responsibility, to allocate the employee, which will be engaged in internal control. To supplement the order on the accounting policy of "Telekart-Prilad" LLC with an additional section regulating the accounting and control at the enterprise during the military condition.

Keywords: Expenses, operational activities, management accounting, control, analysis, military situation.